

*Тетяна Тихонова,
ORCID iD 0000-0002-5276-3478
доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки,
психології та менеджменту освіти
Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
вул. Адміральська, 4-а, 54001, Миколаїв, Україна
tetiana.tykhonova@toippro.mk.ua*

ІННОВАЦІЇ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ: СУТНІСТЬ, НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ

Ефективність упровадження освітніх інновацій у закладі загальної середньої освіти залежить від правильної організації цього процесу. У статті теоретично обґрунтовано й описано методику організації інноваційної діяльності в закладі освіти; подано визначення поняття «освітня інновація» і супровідних понять; схарактеризовано державні документи, що встановлюють інноваційну діяльність на рівні закладу середньої освіти. Описано сутність та методику проведення інноваційного освітнього проекту та педагогічного експерименту як основних форм організації освітньої інноваційної діяльності в закладі середньої освіти.

Ключові слова: інноваційна освітня діяльність; інновація; інноваційний освітній проект; інноваційний процес; новація; педагогічний експеримент.

©Тихонова Т. В., 2022

Вступ. Освітні інновації завжди є тим двигуном, що спрямовує систему освіти до розвитку, узгоджує на діалектичному рівні стрімкі цивілізаційні та суспільні зміни з традиційною освітньою усталеністю. Зацікавленості вчителів в освітніх інноваціях додають ще й реформувальні процеси, що активно відбуваються у вітчизняній освіті останнім часом. Численна кількість закладів освіти намагається брати участь у Всеукраїнських експериментальних дослідженнях, інноваційних проектах, розробляти й упроваджувати освітні інновації на регіональному рівні. Але не всі керівники закладів загальної середньої освіти глибоко обізнані в особливостях упровадження освітніх інновацій, методиці їхньої організації, що впливає в цілому на ефективність інноваційної діяльності закладу.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Педагогічна інноватика як наука про принципи, особливості й сутність

педагогічних інновацій і інноваційна педагогіка як наукова та практична діяльність у сфері освіти, що використовує педагогічні інновації, мають свою тривалу історію. Можна навіть стверджувати, що історія педагогіки і є історією педагогічних інновацій, які згодом ставали частиною традиційної педагогіки, змінювали її та діалектично породжували подальші педагогічні інновації. Фундаментальною класичною основою інноваційної педагогіки стали наукові праці відомих педагогів минулого й сучасного – Й. Г. Песталоцці, Дж. Дьюї, М. Монтесорі, К. Д. Ушинського, Р. Штайнера, В. О. Сухомлинського. Із педагогічних інновацій вибудовувалися такі потужні педагогічні системи, як розвивальне навчання (Л. С. Виготський, Д. Б. Ельконін, В. В. Давидов, Л. В. Занков), проблемне навчання (М. І. Махмутов, О. М. Матюшкін), компетентнісне навчання (О. І. Пометун, А. В. Хуторської) та інші. Теоретичні засади педагогічної інно-

ватики закладено в багатьох працях з методології педагогіки (С. У. Гончаренко (Гончаренко С. У., 2008), В. І. Загвязинський, В. В. Краєвський (Краевский В. В., 2001), С. О. Сисоєва (Сисоева С. О., Кристопчук Т. Є., 2013) тощо); проектування інноваційних освітніх систем досліджували такі вітчизняні вчені, як В. В. Докучаєва (Докучаєва В. В., 2007), І. М. Дичківська (Дичківська І. М., 2004), О. А. Дубасенюк (Дубасенюк О. А., 2014), Т. І. Пантюк (Пантюк Т. І., Пантюк М. П., Гамерська І. І., 2020 та ін.) та ін.

Інноваційна діяльність в Україні унормована законами України «Про науково-технічну діяльність» (2016) та «Про інноваційну діяльність» (2002). Інноваційну діяльність у сфері освіти визначають «Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (2017) та «Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад» (2002).

Метою статті є обґрунтування та опис методики організації інноваційної діяльності в закладі загальної середньої освіти.

У рамках статті окреслено завдання: 1) визначити сутність поняття «освітня інновація» та супровідних понять; 2) окреслити нормативно-правові межі здійснення інноваційної діяльності закладом освіти; 3) описати методику організації інноваційної діяльності в закладі загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Автором терміна «інновація» вважається австрійський економіст Й. А. Шумпетер, який визначив інновацію як нову комбінацію виробничих факторів, мотивовану підприємницьким духом (Шумпетер Й. А., 1911).

Обґрунтуємо визначення поняття «освітня інновація» та пов'язаних із ним понять. Будемо розрізняти два схожих поняття: «новація» та «інновація». Автори підручника з інноваційного менеджменту визначають *новацію* як оформлений результат фундаментальних, прикладних, експериментальних досліджень, дослідно-конструкторських розробок у будь-

якій сфері діяльності, спрямований на підвищення її ефективності. Новація є продуктом інтелектуальної діяльності людей (Гарбуз С. В., 2013, с. 8). *Інновацію* розглядають як процес реалізації новацій у вигляді нових продуктів, технологій і послуг, організаційно-технічних та соціально-економічних рішень виробничого, адміністративного, правового, комунікативного та іншого характеру, що сприяють задоволенню певних потреб і приносять економічний ефект (Гарбуз С. В., 2013, с. 10). Отже, *інновація* – це новація після прийняття до реалізації та розповсюдження. Це результат упровадження новації в практичну діяльність.

Отже, *новація у сфері освіти* – це продукт дослідницької діяльності педагогів (нові ідеї, теорії, моделі, відкриття, винаходи, процеси, структури, методики, стандарти, технології тощо), а вчителі-новатори – це автори нових ідей, систем, технологій в освіті. *Освітня інновація* – це процес упровадження новації в практичну освітню діяльність. Учитель-інноватор – це той, хто втілює новації в практику (і він не завжди може бути автором новації). За Положенням про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (2017) «освітніми інноваціями є новостворені (застосовані) або вдосконалені освітні, навчальні, виховні, психолого-педагогічні та управлінські технології, методи, моделі, продукція, освітні, а також технічні рішення в галузі освіти, що істотно підвищують якість, результативність та ефективність освітньої діяльності» (Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, 2017, с. 2) А *інноваційна освітня діяльність* у системі освіти визначається як «діяльність, що спрямована на розроблення й використання у сфері освіти результатів наукових досліджень та розробок» (Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, 2017, с. 2).

Відповідно до цього документа інноваційна освітня діяльність здійснюватиметься на трьох рівнях: усеукраїнському, регіональному та на рівні закладу освіти;

зміст інноваційної діяльності за рівнями чітко розмежовується.

Інноваційна освітня діяльність на всеукраїнському рівні передбачає розроблення та використання:

- освітніх, навчальних, виховних, управлінських систем;
- базового компонента дошкільної освіти, інваріантної складової змісту загальної середньої освіти, загальнодержавного компонента змісту професійно-технічної освіти, змісту позашкільної освіти;
- нормативної частини змісту вищої (зокрема післядипломної педагогічної) освіти;
- експериментальних навчальних програм, підручників, посібників;
- освітніх технологій, форм, методів і засобів навчання, виховання та управління освітою;
- науково-методичного, кадрового, матеріально-технічного та фінансового забезпечення освітнього процесу;
- систем, технологій, форм і методів підвищення кваліфікації;
- форм і засобів співпраці між органами управління освітою, адміністрацією закладів освіти, педагогічними працівниками, учнями та батьками.

Інноваційна освітня діяльність на регіональному рівні передбачає розроблення та використання:

- варіативної складової змісту дошкільної, загальної середньої освіти, регіонального компонента змісту професійно-технічної освіти, змісту позашкільної освіти;
- освітніх технологій, форм, методів і засобів навчання, виховання та управління освітою;
- науково-методичного, матеріально-технічного та фінансового забезпечення освітнього процесу.

Інноваційна освітня діяльність на рівні освітнього закладу здійснюється в закладах дошкільної освіти, загальної освіти, позашкільної освіти, професійно-технічної освіти, вищої освіти (зокрема в закладах післядипломної педагогічної

освіти) і передбачає:

- використання освітніх інновацій, перевірених у ході експериментів усеукраїнського та регіонального рівнів;
- експериментальну перевірку продуктивності й можливості застосування освітніх інновацій;
- розроблення, експериментальну перевірку варіативної частини змісту вищої (зокрема післядипломної педагогічної) освіти.

За Положенням про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (2017) формами організації інноваційної освітньої діяльності є педагогічний експеримент та інноваційний проект.

Педагогічний експеримент є комплексним методом дослідження, який забезпечує об'єктивну й доказову перевірку висунутої на початку дослідження гіпотези і дає змогу з'ясувати необхідні умови реалізації пропонуваної інновації.

Інноваційний освітній проект є процедурою і комплексом усіх необхідних заходів щодо створення й реалізації інноваційного освітнього продукту.

Отже, основна різниця між педагогічним експериментом та інноваційним проектом полягає в тому, що експеримент потребує перевірки гіпотези і може мати негативні результати; інноваційний проект завжди має позитивний результат – розроблення або впровадження інноваційного продукту. Іноді поняття «інноваційний освітній проект» трактується ширше і може містити в собі педагогічний експеримент як один із методів, що дозволяє перевірити якість створеного продукту (якщо цей продукт створюється вперше). Наприклад, Всеукраїнський інноваційний проект (Про реалізацію інноваційного освітнього проекту всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти», 2021), метою якого є створення і впровадження якісного навчально-методичного забезпечення реалізації Концепції Нової української школи в

5–9 класах, одним із своїх етапів передбачає проведення педагогічного експерименту щодо перевірки якості і результативності створеного забезпечення.

На шляху від традиційної школи до інноваційної (експериментальної) заклад освіти має пройти кілька етапів: 1) етап переходу від традиційної школи до школи розвитку; 2) етап інноваційного розвитку; 3) етап експериментальної діяльності (Сиротенко Г. О., 2005). Розглянемо докладніше ці етапи.

Перший, *перехідний* етап, розпочинається, коли у звичайному закладі освіти, що працює за традиційними освітніми технологіями, виникає суперечність між усталеними методами, формами і результатами освітньої діяльності та бажанням учителів і учнів до творчої діяльності, до саморозвитку. Якщо в закладі освіти з'являється творча група ініціативних педагогів на чолі з активним керівництвом, що прагне розвитку закладу, школа розпочинає перехідний етап. На цьому етапі керівництво закладу має розробити та погодити з колективом стратегію розвитку закладу освіти, передбачити тактику її виконання, спрогнозувати нормативно-правові, функціональні, дидактичні, виховні, методичні зміни та алгоритми їхньої реалізації. Важливим на перехідному етапі є методична підготовка вчителів до інноваційної діяльності, підвищення їхньої кваліфікації в цих питаннях.

На етапі *інноваційного розвитку* відбувається реалізація розробленої концепції стратегії розвитку закладу; має бути організований систематичний збір, аналіз даних щодо навчальної успішності й розвитку учнів і зворотний зв'язок для вчителів і батьків. Поступово мають упроваджуватися поширені сучасні освітні інновації (розвивальні, проєктні, інтерактивні, ігрові, проблемні, особистісно зорієнтовані, цифрові технології) та ті, що пройшли апробацію і рекомендовані Міністерством освіти. Безумовно, має продовжуватися робота з професійного розвитку педагогічного колективу закладу, панування в роботі вчителів спільного творчого педа-

гогічного пошуку, організації інноваційної діяльності. На цьому етапі доцільною є робота над інноваційними проєктами регіонального рівня та рівня закладу освіти із обов'язковим залученням наукових консультантів.

Опишемо докладніше роботу над інноваційним проєктом у закладі освіти. До інноваційного проєкту, що реалізується в закладі освіти, висуваються такі вимоги:

- актуальність – проєкт має бути сучасним, розв'язувати певні проблеми, що є в закладі, зумовлювати покращення результатів освітньої діяльності закладу;
- реалізованість – проєкт має враховувати реальні можливості закладу (матеріальні, фінансові, організаційні, резервні тощо);
- контрольованість – досягнуті проміжні й кінцеві результати можна кількісно і якісно перевірити.

Розробити й реалізувати освітній проєкт означає:

- спланувати діяльність за проєктом: визначити мету, завдання, послідовність дій, виконавців, необхідні ресурси, процедуру контролю за ходом реалізації заходів;
- реалізувати сукупність заходів, що мають забезпечити досягнення визначених результатів у встановлені терміни.

Метою інноваційного проєкту має бути створення інноваційного продукту. Мета формулюється як досягнення цього результату із зазначенням певних умов і, можливо, термінів. Бажано, щоб результат передбачав його кількісне та якісне оцінювання.

Завданнями проєкту є опис послідовних заходів, що поступово ведуть до досягнення заявленої мети. Задля того, щоб визначити часові проміжки виконання завдань проєкту, бажано скористатися одним із засобів графічного подання планування проєкту, наприклад діаграмою Ганта (Радкевич О. П., 2021), у якій графічно вказано відповідність завдань і термінів їхнього виконання (рис.1).

Завдання	Вересень	Жовтень	Листопад
Завдання 1			
Завдання 2			
Завдання 3			
Завдання 4			
Завдання 5			

Рис. 1. Приклад діаграми Ганта

Таке графічне планування дозволяє ще раз проаналізувати перелік завдань і отримати відповіді на питання: «Чи буде внаслідок цього досягнуто мету проекту? Чи всі завдання з його реалізації сформульовано?»

Також на етапі планування потрібно скласти план заходів (бажано в табличній формі), де визначити орієнтовну дату, назву заходу, відповідальних, очікувані результати та наявність матеріальних, фінансових та людських ресурсів.

Після закінчення реалізації проекту обов'язково потрібен якісний та кількісний аналіз його результатів.

Якщо заклад освіти хоче працювати в *експериментальному режимі*, стати

експериментальним закладом (Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад, 2002), то він має взяти участь у педагогічному експерименті всеукраїнського або регіонального рівня. Навіть якщо заклад освіти стає ініціатором експериментального дослідження, таким дослідженням мають керувати науковці відповідних установ.

Педагогічний експеримент – це комплексний дослідницький метод, що дозволяє перевірити гіпотезу (припущення, що результат буде отримано за певних умов), яку на початку висуває педагог-дослідник (рис. 2). Протягом експерименту проводяться проміжні діагностування, які можуть коригувати ці умови.

Рис. 2. Схема педагогічного експерименту (джерело складено самостійно)

Класичний педагогічний експеримент передбачає організацію двох груп учасників, кількість і склад яких є релевантними (рис. 3). Контрольна група учнів працює за традиційною методикою, експериментальна група – за експериментальною. Через певні діагностичні зрізи прово-

дять порівняння відповідних результатів у контрольній та експериментальній групах. Якщо результати в експериментальній групі успішніші, ніж у контрольній (це перевіряється через певні статистичні методики), то експеримент вважається успішним, а гіпотеза доведена.

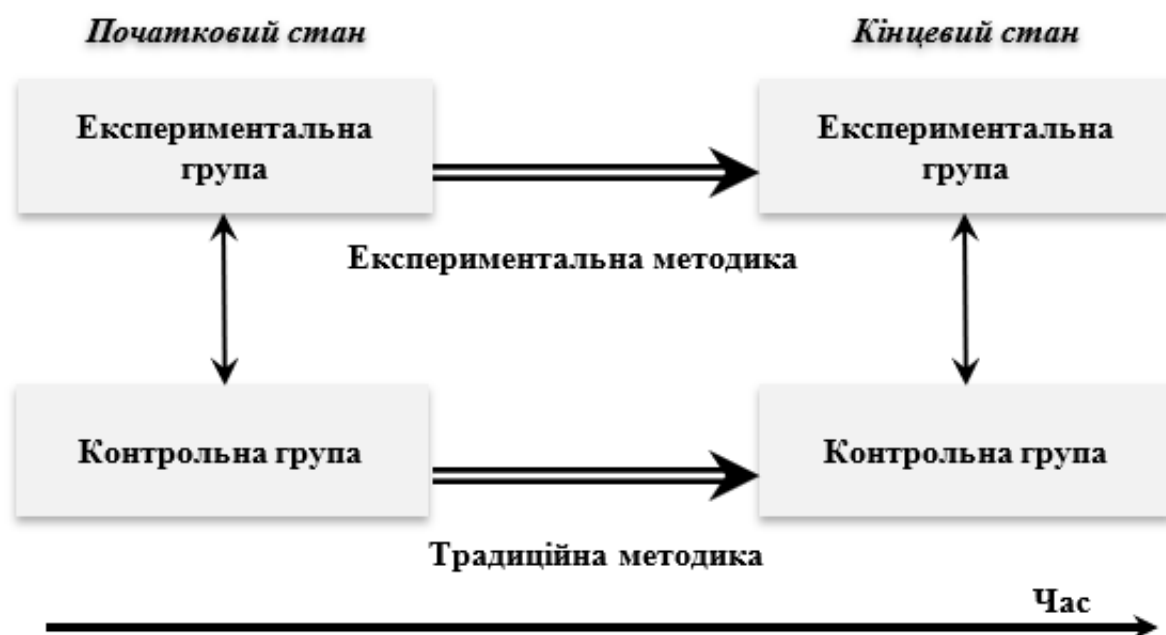

Рис. 3. Сутність педагогічного експерименту
(джерело складено самостійно)

Проведення педагогічного експерименту потребує серйозної підготовки і наукового керівництва з боку фахівців, які мають досвід дослідницької діяльності. Робота над експериментом починається з написання заявки на проведення такої роботи, яка містить:

- опис актуальності експериментального дослідження;
- об'єкт, предмет, мету, гіпотезу, завдання дослідження;
- теоретико-методологічну основу дослідження;
- базу дослідження (склад учасників експерименту);
- методи дослідження (методи проведення та спостереження за ходом експерименту, методи оброблення та інтерпретації результатів);
- наукову новизну, теоретичне та практичне значення експерименту;
- визначення етапів і термінів його проведення, очікуваних результатів;
- інформацію про наукового керівника;
- опис організаційного, науково-методичного, кадрового, матеріально-технічного, фінансового забезпечення експерименту.

Також окремо подається програма

експерименту, що містить заходи, спрямовані на реалізацію завдань, визначених у заявці, терміни їхнього виконання та очікувані результати.

Якщо педагогічний експеримент проводиться на всеукраїнському або регіональному рівні, то складанням заявки і програми займаються науковці відповідних науково-педагогічних установ. Керівництво закладу середньої освіти, що бажає взяти участь у такому експерименті, має звернутися до відповідної установи з проханням подати їхній заклад до переліку учасників експерименту.

Педагогічний колектив закладу освіти, що бере участь у педагогічному експерименті, має перебувати на постійному зворотному зв'язку з науковими керівниками й консультантами, виконувати їхні вказівки та рекомендації. З іншого боку, організатори експерименту мають вчасно надавати педагогам закладу наукове і методичне забезпечення, діагностичні методики, проводити консультації і роз'яснення щодо проведення дослідницької роботи.

Успішність інноваційної діяльності в закладі освіти залежить від багатьох чинників. Насамперед, це особистісний склад педагогічного колективу: наскільки вчителі

лі мають досвід та потенціал до інновацій, прагнуть до творчості, професійного саморозвитку і професійної самореалізації. Безумовно, на впровадження інновацій впливає матеріально-технічне й фінансове забезпечення закладу, а також інноваційний потенціал учнів та бажання і підтримка батьків.

Упровадження інновацій у закладі освіти можна описати через таку послідовність дій:

1. *Усвідомлення педагогічним колективом школи необхідності змін та впровадження інновацій.* Це можливо через проведення керівництвом закладу аналітичної роботи з результатів освітньої діяльності школи та перспектив її розвитку.
2. *Пошук нових ідей. Створення творчої групи вчителів.* На цьому етапі керівництво закладу разом із творчою групою мають проаналізувати сучасні освітні інновації (разом із тими, що пропонує МОН України) та вирішити, яку саме інновацію можливо запровадити в їхньому закладі.
3. *Планування впровадження інновації творчою групою.* Якщо планується реалізація інноваційного проєкту або участь у педагогічному експерименті, необхідно підготувати всі документи, провести відповідну організаційну роботу.
4. *Підготовка педагогів, учнів та батьків до роботи в нових умовах.* Керівництво закладу має провести роз'яснювальну роботу серед усіх учасників освітнього процесу, а також підготувати вчителів до інноваційної діяльності (через організацію підвищення кваліфікації щодо інноваційної компетентності, а також упередження можливого психологічного дискомфорту).
5. *Реалізація інновації та управління цим процесом із боку керівництва закладу освіти.* У процесі реалізації інновації важливим фактором її успішності є методична та психологічна підтримка вчителів із боку керівництва закладу та організація

ними контролю поточних результатів та їх кількісного і якісного оцінювання.

6. *Оприлюднення результатів інноваційної педагогічної діяльності.* Після закінчення певних етапів інноваційної діяльності обов'язково мають бути оприлюднені результати (на сайті закладу освіти, сторінках закладу в соціальних мережах, педагогічних нарадах, конференціях, батьківських зборах тощо) та окреслені перспективи подальшої інноваційної діяльності в закладі освіти.

Висновки. Інноваційна освітня діяльність унормована «Положенням про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (2017) та на рівні закладу освіти передбачає використання освітніх інновацій, перевірених у ході експериментів усеукраїнського та регіонального рівнів; експериментальну перевірку продуктивності й можливості застосування освітніх інновацій. Формами організації інноваційної діяльності визначено інноваційний освітній проєкт та педагогічний експеримент.

Задля того, щоб стати закладом інноваційного розвитку, педагогічний колектив і його керівники мають здійснити певні кроки: провести моніторинг власної освітньої діяльності; розробити й реалізувати стратегію і тактику розвитку закладу освіти; визначитися з об'єктивними можливостями здійснення інноваційної діяльності; науково і методично підготуватися до реалізації освітніх інновацій у своєму закладі. Головним фактором успішності інноваційної діяльності закладу є готовність до цього педагогічного колективу, його спрямованість на творчий науковий пошук, професійний саморозвиток і самовдосконалення.

Подальше дослідження методики інноваційної діяльності на рівні закладу загальної середньої освіти передбачає обґрунтування й розроблення технологій розвитку інноваційної компетентності вчителів у процесі підвищення кваліфікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям / С. У. Гончаренко. – Київ; Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. – 278 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні освітні технології: навчальний посібник / І. М. Дичківська. – Київ : «Академвидав», 2004. – 352 с.
3. Докучаєва В. В. Теоретико-методологічні засади проектування інноваційних педагогічних систем: дис. ... докт. пед. наук : 13.00.01. / В. В. Докучаєва; Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2007. – 481 с.
4. Дубасенюк О. А. Інновації в сучасній освіті // Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 12–28.
5. Інновації в освіті: необхідність, сутність, зміст / Т. І. Пантюк, М. П. Пантюк, І. І. Гамерська та ін. // Молодь і ринок. – 2020. – № 6–7 (185–186). – С. 6–10. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2020.225537>
6. Інновації як основа змін освітньої практики. Інформаційно-методичний збірник / Упорядник Г. О. Сиротенко. – Полтава : ПОППО, 2005. – 160 с.
7. Інноваційний менеджмент [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Гарбуз С. В., Пенкіна Т. Є., Хоменко Л. М., Соболева Т. О. – К. КНЕУ, 2013. – 667 с. – Режим доступу : https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/23875/Inn_meneg_13.pdf?sequence=1
8. Краевский В. В. Методология педагогики: Пособие для педагогов-исследователей / В. В. Краевский. – Чебоксары : Изд-во Чуваш. ун-та, 2001. – 244 с.
9. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності. 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00#Text>
10. Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад. 2002. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0428-02/print>
11. Про інноваційну діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – № 36. – С. 266. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
12. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2016. – № 3. – С. 25. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
13. Про реалізацію інноваційного освітнього проекту всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти». Наказ МОН України від 02.04.2021 № 406 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1GilzceKTmCR8-2lQTDz9sbfsIULI0uVG/view?usp=sharing>
14. Радкевич О. П. (2021). Діаграми, графіки та схеми як інструментарій представлення проектної інформації. / О. П. Радкевич // Професійна педагогіка. – 2021. – № 1 (22). – С. 197–212. DOI: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2021.22.197-212>
15. Сисоєва С. О. Методология научно-педагогических исследований : Пособие / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Рівне : Волинські обереги, 2013. – 360 с.
16. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия / Й. А. Шумпетер ; пер. с англ. и нем. – М. : ЭКСМО, 2007. – 863 с.

**INNOVATIONS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS:
ESSENCE, REGULATORY SUPPORT, METHODICS OF ORGANIZATION**

Tykhonova Tetiana,
*Doctor of Pedagogic Sciences,
Head of the Department
of pedagogy, psychology and education management
Mykolaiv In-Service Teachers Training Institute
4-a Admiralska Street, 54001, Mykolaiv, Ukraine
tetiana.tykhonova@moippo.mk.ua*

The effectiveness of educational innovations in secondary education depends on the proper organization of the learning process. The purpose of the article is to substantiate and to describe the methods of innovative activities in educational institutions. The author defines the concept of «educational innovation» and related concepts: «novation», «innovative educational activities», «teacher-novator», «teacher-innovator». State documents that regulate innovation activities at secondary education are identified. The differences between these innovative activities are described: the pedagogical experiment requires a hypothesis test and may have negative results; an innovative educational project always has a positive result which is the development or implementation of an innovative product.

The most important factor in the success of innovative activities of the institution is the readiness of the teaching staff, its focus on creative research, professional self-development and self-improvement.

Further study of the methodology of innovative activities at the level of general secondary education provides the technologies justification for the teachers' competence development.

Keywords: *innovation; innovation process; innovative educational activity; innovative educational project; novation; pedagogical experiment.*

REFERENCES

1. Dokuchaieva, V. V. (2007). *Teoretyko-metodolohichni zasady proektuvannia innovatsiinykh pedahohichnykh system* [Theoretical and methodological principles of designing innovative pedagogical systems]. (Extended abstract of doctor's thesis). Luhanskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. Luhansk (ukr).
2. Dubaseniuk, O. A. (2014). Innovatsii v suchasni osviti [Innovations in modern education]. *Innovatsii v osviti: intehratsiia nauky i praktyky*. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 12–28 (ukr).
3. Dychkivska, I. M. (2004). *Innovatsiini osvitni tekhnolohii* [Innovative educational technologies]. Kyiv: «Akademvydav» (ukr).
4. Harbuz, S. V., Pienkina, T. Ye., Khomenko, L. M. & Sobolieva, T. O. (2013). Innovatsiinyi menedzhment [Elektronnyi resurs]. [Innovation management]. K.: KNEU. Retrieved from: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/23875/Inn_meneg_13.pdf?sequence=1 (ukr).
5. Honcharenko, S. U. (2008). *Pedahohichni doslidzhennia: Metodolohichni poradymolodym naukovtsiam* [Pedagogical research: Methodological advice for young scientists]. Kyiv; Vinnytsia: DOV «Vinnytsia» (ukr).
6. Kraevskij, V. V. (2001). *Metodologija pedagogiki* [Methodology of pedagogy]. Cheboksary: Izd-vo Chuvash. un-ta (rus).

7. On innovation: Law of Ukraine. (2002). *Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy*, 36, 266. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (ukr).
8. On scientific and scientific-technical activity: Law of Ukraine. (2016). *Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy*, 3. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (ukr).
9. Pantiuk, T., Pantiuk, M. & Hamerska ta in. (2020). Innovatsii v osviti: neobkhdnist, sutnist, zmist [Innovations in education: necessity, essence, content]. *Molod i rynok*, 6–7, 6–10. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2020.225537> (ukr).
10. Pro realizatsiiu innovatsiinoho osvitnoho proiektu vseukrainskoho rivnia za temoiu «Rozroblennia i vprovadzhennia navchalno-metodychnoho zabezpechennia dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity v umovakh realizatsii Derzhavnogo standartu bazovoi serednoi osvity». [Elektronnyi resurs] [About realization of the innovative educational project of all-Ukrainian level on a theme «Development and introduction of educational and methodical maintenance for establishments of general secondary education in the conditions of realization of the State standard of basic secondary education»]. Nakaz MON Ukrainy vid 02.04.2021, № 406 Retrieved from: <https://drive.google.com/file/d/1GilzceKTmCR8-2lQTDz9sbfsIULI0uVG/view?usp=sharing> (ukr).
11. Radkevych, O. P. (2021). Diahramy, hrafiiky ta skhemy yak instrumentarii predstavlennia proiektnoi informatsii. [Diagrams, graphs and schemes as tools for presenting project information]. *Profesiina pedahohika*, 1(22), 197–212. DOI: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2021.22.197-212> (ukr).
12. Regulations on an experimental secondary school. (2002). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0428-02/print> (ukr).
13. Regulations on the procedure for carrying out innovative educational activities. (2017). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00#Text> (ukr).
14. Shumpeter, J. A. (2007) *Teorija jekonomicheskogo razvitija. Kapitalizm, socializm i demokratija* [Theory of economic development. Capitalism, socialism and democracy]. (Transl. from English and German). M.: JeKSMO (rus).
15. Syrotenko, H. O. (2005). *Innovatsii yak osnova zmin osvitnoi praktyky* [Innovation as a basis for changes in educational practice]. Poltava: POIPPO (ukr).
16. Sysoieva, S. O. & Krystopchuk, T. Ye. (2013). *Metodolohiia naukovo-pedahohichnykh doslidzhen* [Methodology of scientific and pedagogical research]. Rivne: Volynski oberehy (ukr).